

27.1.2022

לכבוד היועץ המשפטי רמ"י באמצעות פקס: 0733428214	לכבוד אילן ישורון מנהל מרחב שמירה דרום-רמ"י באמצעות פקס: 08-6264292	לכבוד יעקב קוינט מנהל רשות מקרקעי ישראל רח' הצבי 15, ת.ד. 36666, ירושלים, 9136601
--	--	---

לכבוד אביחי מנדלבלט היועץ המשפטי לממשלה באמצעות פקס: 02-6467001	לכבוד זאב אלקין שר השיכון באמצעות פקס: 02-5824111
--	--

שלום רב,

הנדון: אי חוקיות נטיעות עצים "לשם שמירה על קרקע"

סימוכין: מכתבנו מיום 28.5.2020; מכתבכם מיום 8.6.2020

הרינו לבקשכם בזאת להפסיק את הנטיעות המתבצעות בצפון הנגב לשם "שמירה על הקרקע מפני פולשים" כנטען על ידכם, בהיותן לא חוקיות והכל כפי שיפורט להלן:

1. בחודש האחרון חודשו עבודות נטיעת עצים על ידי רשות מקרקעי ישראל, ובביצועה של הקרן הקיימת לישראל, באזור היישוב סעווה, על קרקעותיה של משפחת אלאטרש.
2. נטיעות דומות התקיימו במהלך חודש מאי 2020 באזור הכפר ח'רבת אל-וטן. כמענה לפנייתנו בזמנו, נענינו על ידי מר אילן ישורון, מנהל מרחב שמירה דרום ברשות מקרקעי ישראל כי:

פעולת נטיעות לשמירה ושימור קרקע בנגב מבוצעת על ידי המדינה מזה למעלה משלושים שנה. **מדובר בפעולות חקלאיות, זמניות והפיכות.** מניסיון רב שנים זה עולה כי האפקטיביות של נטיעת אלו גדולה ומונעת נזק סביבתי גדול כתוצאה משפיכת פסולת, פסדים, מטמנות לא חוקיות, בניה לא חוקית ועוד. [...] הנטיעות המבוצעות הן חקלאיות (זמניות והפיכות). הבעלות במקרקעין האמורים הינה של המדינה ועל כן סמכותה של המדינה לקדם את השימוש החקלאי בקרקע והנטיעות במקרקעין לרווחת כלל הציבור. (ההדגשות במקור)

== מצ"ב מכתב תשובה של מר אילן ישורון מיום 8.6.2020 והמסומן **כנספח א'**.

מתשובה זו עולה כי נטיעות אלה מבוצעות על ידי קק"ל (כקבלן ביצוע) ובהתאם להחלטות ועדת התיאום הבין משרדית (להלן: "**ועדת התיאום**") אשר הוקמה בעקבות עתירה של החברה להגנת הטבע,¹ אליה נתייחס בהמשך.

3. עוד נציין כי פנינו בעבר (בשנים 2010-2012) הן למנהל מקרקעי ישראל והן למחלקת בג"צים נגד נטיעות דומות אשר בוצעו על ידי הקק"ל וזאת מכח הוראות נוהל מס' 107 של אגף חקלאי

¹ בג"ץ 8391/15 החברה להגנת הטבע נ' רשות מקרקעי ישראל (פורסם במאגרים, 11.1.2016).

במנהל מקרקעי ישראל שכותרו "נוהל עבודה בין קק"ל לממ"י". לפי אותו נוהל, המטרה של נטיעות אלה הינה תפיסת חזקה על השטח.

== מצ"ב מכתבינו אל רמ"י (2010) ולמחלקת בג"צים משנת 2012 וכן המענה עליו וכולם מסומנים כנספח ב'.

4. מהאמור במכתבים עולה כי רשות מקרקע ישראל טוענת כי מדובר בנטיעות חקלאיות, זמניות והפיכות – ולא נטיעות ייעור – אשר תכליתן הינה שמירת חזקה בקרקע שהם בבעלות המדינה.

5. **כבר עתה נציין את עמדתנו כי תיאור זה אינו נכון מבחינה עובדתית וכי בכל מקרה פרקטיקה זו מבוצעת בניגוד לחוק, וזאת ממספר סיבות. ראשית, פעולות אלה מבוצעות בהעדר הסמכה מתאימה בחקיקה; שנית, פרקטיקה זו מבוצעות בחריגה מסמכות ובניגוד לדיני המקרקעין; שלישית, נטיעות אלה אינן "נטיעות חקלאיות רגילות" ועל כן חייבות להתבצע לפי תכנית מפורטת והיתר בתוקף; לבסוף, החלטות אלו מתקבלות במחשכים בניגוד לחובת השקיפות ועקרונות המשפט המנהלי תוך פגיעה בזכויות אדם ובראשן הזכות להליך הוגן, הזכות להתנגד ואף בזכות הקניין. נפרט.**

א. הפרקטיקה של "נטיעות חקלאיות" נעדרת הסמכה חוקית

6. כזכור, המטרה של נטיעות אלה כנטען על ידי רמ"י הינה – מניעת פלישה למקרקעי ציבור כאשר מקור הסמכות הנטען לפעולה זו הינו ס' 2א (3) לחוק רשות מקרקעי ישראל, התש"ך – 1960 אשר קובע שתפקיד רשות מקרקעי ישראל כולל "שמירת זכויותיהם של הבעלים במקרקעי ישראל". מקור סמכות זה אינו מקנה בידי הרשות את הסמכות לקבוע פרקטיקה של "נטיעות חקלאיות" כהוראת מינהל וזאת ממספר סיבות.

7. **ראשית כל, הקביעה כי אדם הינו פולש לקרקע או לא הינה קביעה שיפוטית מובהקת. שכן, היא כרוכה בבירור המצב העובדתי, בשמיעת עדים, ברירת ראיות וקביעת המצב העובדתי, דיון בהשלכותיו של מצב עובדתי זה על הזכויות של הצדדים כולל דיון בשאלות משפטיות הנוגעות להגנות שונות כגון התיישנות מהותית או דיונית, רשות וכדומה. הכרעה שיפוטית זו, צריכה להתקבל על ידי גורם שיפוטי בהליך שיפוטי בלבד. שכן " זוהי שאלה שהכרעה בה מצריכה מומחיות. היא אף מצריכה מידה מספקת של אי-תלות (יחסית) של הגורם מקבל ההחלטה".** קביעה כאמור אינה יכולה להתקבל על ידי רשות מינהלית, בהליך מנהלי (ובוודאי לא בהליך מינהלי שאינו תקין בדמות זה המתקיים בוועדת התיאום), שאם לא נאמר כן, הרי נמצא כי הרשות המנהלית מסיגה "את גבולה של הרשות השופטת, שמתפקידיה לפסוק ולהחיל את הדין על העובדות".² דרישה זו נובעת הן מדרישת ההסמכה המפורשת והן מחוק-יסוד: השפיטה. סוגייה זו זכתה לאחרונה להתייחסות מצד השופטים מלצר וברק-ארז אשר קבעו כי אין פקיד הביטוח הלאומי מוסמך לקבוע אם עבירה בוצעה ממניע לאומני או לא, וכי זו קביעה שיפוטית ומשכך ראו לנכון להורות על ביטול סעיף חקיקה ראשית.³

² בג"ץ 3390/16 עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' הכנסת (פורסם במאגרים, 2021).
³ שם.

8. **שנית**, נטיעות אלה כרוכות לא פעם בפגיעה בלתי הפיכה הן בסביבה והן בזכויות של האנשים אשר מעבדים קרקעות אלה, משתמשים בהם ובעיקר טוענים לבעלות עליהם - בדומה למה שראינו בכפר סעווה בתקופה האחרונה. הלכה ידועה היא שפעולה זו אשר פוגעת בזכויות אדם, חייבת הסמכה מפורשת וברורה. ברור לכל, שסי' 2א(3) שלעיל מטיל על הרשות תפקיד כללי ואינו יכול להוות מקור סמכות לא לביצוע פעולה ספציפית זו של נטיעות חקלאיות ולא לפגיעה בזכויות אדם, בטח שלא בהליך מנהלי.⁴

9. **שלישית**, בצד התפקיד שהטיל המחוקק על רמ"י הוא קבע מספר הסדרים חוקיים אשר נועדו בדיוק כדי לתת לרשות המנהלית את הכלים שהמחוקק ראה לנכון שיהיו בידיה כדי להשיג את המטרה של שמירה על קרקעות המדינה ומניעת פלישה אליהם, זאת מבלי להביע עמדה באשר למהות הסדרים חוקיים אלה או דרך הפעלתם:

- עשיית דין עצמית: ופינוי פלישה טרייה לפי סי' 17-18 לחוק המקרקעין.

- פינוי מנהלי: בהתאם לחוק מקרקעי ציבורי (פינוי קרקע), התשמ"א-1981 ממונה ששוכנע כי אדם תפס מקרקעי ציבור שלא כדין רשאי, לאחר שנתן לו זכות שימוע, לתת צו סילוק יד ופינוי. באם הפולש לא יפנה את הקרקע, ניתן לבצע צו זה על ידי פקח של הרשות תוך שימוש בכח סביר וקבלת עזרה מהמשטרה.

- תביעת פינוי: למדינה עומדת האפשרות להגיש תביעה אזרחית ולדרוש סילוק יד ופינוי המקרקעין. תביעות רבות כאלה מוגשות על ידי המדינה.

הנה כי כן, קיימים בידי המדינה כלים רבים ומגוונים להתמודד עם פלישות למקרקעי ציבור ואין לה זולתם.

10. **רביעית**, גם אם חוקים אלה בנוסף להיותם קובעים "ארגז כלים" למדינה, הם גם ברובם כוללים הסדרים מסוימים אשר מגינים על זכויות הפרט הנפגע מהפעלתם ובראשם את האפשרות להוכיח שאינו פולש למקרקעין. הגנה זו אינה מתאפשרת בהליך של "הנטיעות החקלאיות". שכן ההחלטה על נטיעות אלה מתקבלת על ידי ועדה שהעבודה שלה אינה שקופה לציבור ומבלי שניתן לאנשים שעלולים להיפגע כל אפשרות אפילו להישמע בפניה ולהגן על זכויותיהם. ברור לכל, שהליך מעין זה פוגע בזכות להליך הוגן.

11. העברת ההליך מתחום המשפט האזרחי למשפט מנהלי בצורה שמתנהלת בה הוועדה כיום מאיינת את היכולת של הפרט הנפגע להגן על הזכויות שלו ולטעון להגנות כלשהן. הזכות להליך הוגן חלה "כל אימת שרשות שלטונית עושה שימוש בכוחה הכופה באופן שעלול לפגוע בזכות אדם מוגנת – בין לטובת אדם אחר (הליך אזרחי), בין לטובת אינטרס הציבור (מעשה מינהלי, הליך פלילי או הליך משמעותי)".⁵ הזכות להליך הוגן ברציונל שלה הינה מעין "מסלול מכשולים" המחיל מגבלות פרוצדוראליות על יישום הדין, אף במחיר פגיעה ביעילות המערכת,

⁴ ראו למשל: בג"ץ 6824/07 מנאע נ' רשות המסים, פ"ד סד(2) 479 (2010); בג"ץ 4455/19 עמותת טבקה - צדק ושוויון ליוצאי אתיופיה נ' משטרת ישראל (פורסם במאגרים, 25.1.2021); בג"ץ 11163/03 ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד סא(1) 1 (2006).

⁵ בג"ץ 8425/13 איתן מדיניות הגירה ישראלית נ' ממשלת ישראל 112 (פורסם במאגרים, 22.09.2014).

כדי להבטיח שהמדינה אינה מנצלת את כוחה לרעה,⁶ והיא נועדה כדי להגן על "שיקולים כללים של הגינות, צדק ומניעת עיוות דין".⁷ האמור מקבל משנה חשיבות כאשר המדינה הינה צד לסכסוך אזרחי ועכשיו עושה שימוש בכלים המנהליים העומדים לרשותה כנגד האזרח.

12. בהליך זה, ההליך המינהלי הלא שקוף בעצם מחליף את ההליך האזרחי; פקיד המנהל מחליף את השופט; את ההליך בפני בית המשפט על כל ההגנות שיש בו מחליף הליך מינהלי לא שקוף, כאשר הגורם התובע והמכריע הינם זהים. לאור האמור לעיל, אין ספק כי בהליך מינהלי זה הגורם המכריע אינו ניטראלי ואינו עצמאי והוא בעצם צד לסכסוך. הדברים מקבלים משנה תוקף לאור העדרה של כל ביקורת שיפוטית או אפשרות לפנות לבית המשפט, שכן, לרוב לפרט נודע על ההחלטה על הנטיעות עם ביצוען בפועל.

ב. נטיעות חקלאיות מהוות עקיפה של הליכי ההסדר

13. הדברים מקבלים משנה תוקף כאשר עסקינן בקרקעות שהם עדיין בהליכי הסדר ואשר הבעלות עליהם לא הוכרעה. שכן, הפעולות של המדינה בהקשר זה נגד האזרחים שיש להם תביעות בעלות מהווה בעצם עשיית דין עצמית על ידי יצירת מציאות כאילו תביעות הבעלות הוכרעו לטובת המדינה ועל כן היא נוהגת במקרקעין מנהג בעלים.

14. ואכן בפועל, למצער חלק מהנטיעות בנגב מתבצעות גם בשטחים שיש עליהם תביעות בעלות כאשר התושבים הבדואים יושבים על הקרקעות שלהם, מחזיקים אותם ומעבדים אותם מזה עשרות שנים. ההתייחסות אל תושבים אלה כאל פולשים הינה התייחסות מטעה מבחינה משפטית. שכן, היא מתעלמת כליל מזה שמדובר באוכלוסייה ילידית שמשמשת בקרקע מזה שנים רבות ושיש לה טענות טובות לזכויות בקרקע ואשר טרם הוכרעו על ידי ערכאה שיפוטית. מה גם, שתושבים אלה הגישו תביעות בעלות על הקרקעות שלהם בהליכי ההסדר אשר החלו בשנות ה-70 ואשר המדינה בחרה להקפיאם מזה כ- 50 שנה.

15. הפרקטיקה של הנטיעות החקלאיות יש לה כמובן השלכות עובדתיות על המצב הקיים בשטח, אך יש לה השפעה משפטית גם כן. הנטיעות שמבצעת ק"ל באדמות אשר עליהן תביעות בעלות ואשר אנשים הטוענים לבעלות עליהם משתמשים בהם בין אם למגורים, חקלאות או מרעה, מסיבות להם נזק בלתי הפיך באמצעות חרישת האדמה והשמדת היבול שלהם ומניעתם משימוש עתידי בקרקע אשר טוענים לבעלות עליה. נזק זה אינו עניין של מה בכך, ועשויות להיות לו השלכות משפטיות לעניין הוכחת זכויותיו והתיישנות התביעה כנגדו.

16. בהקשר זה, חמורים במיוחד הדברים אשר משתמעים ממכתב התשובה שצורף כנספח א'. שכן באותו מכתב, הנטיעות מוצדקות בהיות הקרקע של המדינה, למרות שהיא לא הוסדרה:

המקרקעין שבתחום האתר שבאזור "נחל יתיר" חלקם מוסדרים ורשומים ע"י המדינה וחלקם טרם הוסדרו. המקרקעין נשוא מכתבך הינם בבעלות המדינה. בעלות המדינה במקרקעי הנגב הוכחה בכל ההליכים המשפטיים שבהם נדונה סוגייה זו (ראו למשל ע"א 218/74

⁶ בג"ץ 11339/05 מדינת ישראל נ' בית המשפט המחוזי בבאר-שבע, פ"ד סא(3) 93, 153 (2006).
⁷ ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי, פ"ד סא(1) 461, 559 (2006).

אלהוואשלה נ' מדינת ישראל וכן בע"א 422/12 **אלעוקבי נ' מדינת ישראל**). נפנה גם להוראות סעיף 3 לחוק נכסי המדינה, תשי"א-1951 וכן להוראות סעיף 22 לפקודת הסדר זכויות במקרקעין [נוסח חדש], תשכ"ט-1969, הקובעים את זכויותיה של המדינה במקרקעין, כל עוד המקרקעין מצויים בהליכי הסדר. (ההדגשות במקור)

17. מתשובה זו עולה כי לגישת רמ"י, תביעות בעלות אינן מקימות זכות כלשהי וכי קרקעות הנגב - גם אלה שעדיין לא הוסדרו - הינם קרקעות מדינה. שלוש האסמכתאות מובאות לחיזוק טענה זו וכולן מופרכות:

- אין ללמוד מעצם זה שחלק מתביעות הבעלות הוכרעו בבתי המשפט לטובת המדינה שאין לבדואים זכויות קרקע וכל קרקעות הנגב הן קרקעות מדינה. טענה זו אינה חוקית וסותרת את פקודת ההסדר ומרוקנת אותה מתוכן. לא זו בלבד, אלא שהיא משוללת כל יסוד או הגיון משפטיים בהיותה מבקשת לגזור מסקנה משפטית כללית על כל קרקעות הנגב מהכרעה עובדתית בתיק מסוים תוך פגיעה גורפת בזכויות אדם של אנשים שאפילו לא קיבלו את יומם בבית המשפט.

- ס' 3 לחוק נכסי המדינה, התשי"א-1951 אשר מקנה למדינה בעלות על נכסי מקרקעין המצויים בישראל ואין להם בעלים, אינו רלוונטי לענייננו. שכן, קרקע שנמצאת בהליך הסדר ויש לגביה תביעת בעלות אינה קרקע "שאינה לה בעלים" כהגדרת הסעיף. מכל מקום, רשויות המדינה הגישו בעבר תביעות לפסק דין הצהרתי להוכחת בעלות מכח סעיף זה, ולפעמים אף הפסידה בתביעות מעין אלה.⁸

- ס' 22 לפקודת ההסדר גם אינו רלוונטי לענייננו. בהתאם לאותו סעיף, כל זכות במקרקעין שלא הוכחה בתביעתו של אחר תירשם על שם המדינה. סעיף זה משמעותו הינה אך זו שאין המדינה צריכה להוכיח את הזכויות שלה במקרקעין בהליכי הסדר אם אנשים אחרים לא הוכיחו את זכויותיהם.

ג. הנטיעות החקלאיות מבוצעות בהעדר תכנית מתאר מפורטת והיתר

18. סיווגן של נטיעות אלה כנטיעות חקלאיות אינו אלא **פיקציה משפטית** אשר נועדה אך ורק להתאים את הנטיעות למסגרת משפטית אשר מאפשרת פטור מתוכנית מפורטת ומהיתר בכדי לפתור את הרשויות מכל הליך של בקרה או פיקוח על מהלכים אלה וזאת בניגוד לעקרונות המנהל התקין ובניגוד לפסיקה אשר חייבה הכנת תכנית מתאר מפורטת לנטיעות ייעור.⁹

19. **ראשית כל**, מבחינה תכליתית, רמ"י מודה בפה מלא כי המטרה העיקרית של הנטיעות הינה "שמירת חזקה במקרקעין" וברור שאין בין תכלית זו לבין חקלאות דבר; **שנית**, הנטיעות האמורות אינן נופלות בגדר נטיעה "חקלאית רגילה". מההגדרה של "מטרה לא חקלאית" בתוספת הראשונה לחוק התכנון והבנייה, ניתן ללמוד שמטרה חקלאית כוללת רק מעשים אשר "דרושים במישרין לייצור חקלאי, לעיבוד חקלאי של האדמה או לגידול בעלי חיים" דבר שאינו

⁸ ראו למשל: ע"א 7340/13 **מדינת ישראל נ' אלשער** (פורסם במאגרים, 11.10.2015).
⁹ בג"ץ 288/00 **אדם, טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' שר הפנים** (פורסם במאגרים, 29.8.2001) (להלן: "בג"ץ היערות").

מתקיים בעניינינו; **שלישית**, אותם עצים אשר משמשים את רמ"י בנטיעות החקלאיות - עצים רחבי עלים כמו חרוב, שיזף, אשל, אקליפטוס, תות ושקמה - משמשים את קק"ל גם בנטיעות ייעור.

20. כבר בבג"ץ היערות, בית המשפט דחה מכל וכל את הטענה כי פעילויות יער וייעור הן "עבודה חקלאית רגילה" ועל כן פטורות מהיתר והוא ציין כי:

"... האמירה כי "נטיעת עצים" אינה אוסרה על פי חוק התכנון והבניה, גם אם נכונה היא תיאורטית - ולא אמרנו כן - יש בה לא-מעט היתממות [...] עץ אין נוטעים עוד בימינו לא בטוריה ולא במעדר. אין נטיעות עץ בלא הכשרת הקרקע לקראת הנטיעה, והכשרת הקרקע בימינו הכשרה מסיבית היא באמצעותם של כלים כבדים ובוודאי שהיא באה בגדרי החובה לקבל היתר. יתר-על-כן: פעילויות יער וייעור, אפשר יש ביניהן פעילויות שכשהן לעצמן אין הן נצרכות להיתר, אך לעולם תבאנה אותן פעילויות במעורבב וכקומפלקס עם פעילויות הנצרכות להיתר, והרי הפעולה המשולבת תידרש להיתר. מכל מקום, נתקשה לקבל את טענת המשיבים ולפיה רשאית היא הקק"ל לנטוע (במקומות המותרים לכך) כל עץ שתוצה, בכל דרך שתוצה, בכל צפיפות שתוצה וכו', משוחררת מכל רסן וביקורת: רסן וביקורת של חוק, של תקנות של תוכניות מתאר, של בית-משפט. הטענה היא בלתי סבירה ונדחה אותה.¹⁰

21. המסקנה מכל האמור לעיל היא, כי מדובר בפעולות אשר משנות את פני הקרקע כולל נטיעת עצים אשר לא משמשים לתוצרת חקלאית או עיבוד חקלאי. מדובר בנטיעות של עצים אשר משמשים גם בנטיעת יערות, הנעשות בהיקף רחב שיש לו השלכות משמעותיות על הסביבה הטבעית והאנושית. דברים שנכונים בתוך גבולותיו של יער, נכונים שבעתים מחוץ לגבולות אלה.

ד. ההחלטות של ועדת התיאום מתקבלות בניגוד לעקרונות המנהל התקין

22. ועדת התיאום שהוקמה בעקבות העתירה של החברה להגנת הטבע, עובדת עד יומנו זה במחשכים. אין מידע זמין אודות חברי הוועדה, המנדט שלה, סדר היום ואף החלטותיה ואין אפשרות לציבור בכלל, ולאנשים אשר יכולים להיפגע מהקביעות שלה, אפשרות להתנגד או להביע את עמדתם בעניין. הליך מעין זה אינו תקין בשום צורה.

23. בהקשר זה ראוי להזכיר כי גם בבג"ץ היערות נטען על ידי הרשויות כי הנטיעות מאושרת בוועדת תיאום בין-משרדית - ועדת מרעה ויער - אשר מייעצת לרמ"י בנושא הנטיעות וכי יש בכך כדי לרפא את הפגם. השופט חשין קבע שאין בכך די, שכן:

דיוניה של ועדת מירעה ויער דיונים פנימיים הם, ומשתתפים בהם אך נציגי הממשלה ונציגי גופים ציבוריים אחרים. הציבור הרחב אינו יודע מה עולה לפני הוועדה, מה הן ההצעות הנדונות בה, מי אומר מה, מה מחליטים בה ומדוע מחליטים מה שמחליטים. דיונים אלה נעדרים הם אותה

¹⁰ שם, בפס' 48.

שקיפות שהיא כה חיונית לפעילות גוף אזרחי שהחלטותיו משפיעות על הציבור הרחב, והציבור הרחב אינו זכאי ואינו יכול להביא דעתו לא על ההצעות אותן מעלה הקק"ל לפני הוועדה ולא על ההחלטות המתקבלות בוועדה. הכל נעשה בחדרי - חדרים והציבור יודע על ההחלטות רק עם ביצוען בשדה.

השופט חשין מדגיש את החשיבות של עקרון השקיפות ועקרון שיתוף הציבור בהליכים תכנוניים ומוסיף כי במצב המתואר לעיל:

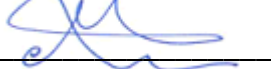
נמצא לנו אפוא, כי זכות ההתנגדות פסה ונעלמה ואילו השקיפות הפכה עכירות. סגירתה של מרפסת נדרשת לפרסום ברבים ולהיתר על-פי הדין, ואילו יערות יינטעו על - פני אלפי דונמים - ועצים יושמדו בלא צורך בקבלת היתר, בלא שהציבור יידע דבר על-כך ובלא שתינתן לציבור זכות להביע דעתו?

24. קביעות אלה מקבלות משנה חשיבות כאשר פעולות אלה פוגעות באנשים אשר יושבים בקרקע, משתמשים בה וטוענים לבעלות עליה, בצורה קשה ולא הפיכה. כגודל הפגיעה יש להקפיד כי תהיה הסמכה מפורשת לרשות לפעול וכן להקפיד על הליך הוגן.

לאור על האמור לעיל, נבקשכם לחדול בצורה מיידית מביצוע נטיעות "לשם שמירה על קרקע" ולהימנע משימוש עתידי בפרקטיקה זו בשל אי חוקיותה.

זאת ועוד, הריכם מתבקשים להמציא לידינו עותק של כל החלטות ועדת התיאום, סדר היום לדיונים שקיימה ואת הפרוטוקולים שלהם וכן לפרסם, מכאן ולהבא, חומרים אלה בפומבי.

בכבוד רב,

מאיסאנה מוראני, עו"ד

טי"ז סיון תש"ף
08 יוני 2020

לכבוד
עו"ד מאיסאנה מוראני
עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
ת.ד. 8921
חיפה 31090

ג.נ.

הנדון: נטיעות חקלאיות לשמירה ושימור קרקע במקרקעין בלתי מוסדרים – גוש 100063

סימוכין: מכתבך מיום 28.5.2020

- פעולת נטיעות לשמירה ושימור קרקע בנגב מבוצעת על ידי המדינה מזה למעלה משלושים שנה. מדובר בעבודות חקלאיות, זמניות והפיכות. מניסיון רב שנים זה עולה כי האפקטיביות של נטיעת אלו גדולה ומונעת נזק סביבתי גדול כתוצאה משפיכת פסולת, פסדים, מטמנות לא חוקיות, בניה לא חוקית ועוד.
- בוודאי ידוע לך קיומו של הליך שהתנהל בבית המשפט העליון בשבתו כבג"צ ובגדרו נקבע כי תוקם וועדת תיאום בינמשרדית בעניין¹.
- בראשות ועדת התיאום יעמוד נציג רמ"י וישתתפו בה נציג משרד החקלאות, נציג רשות הטבע והגנים, נציג המשרד להגנת הסביבה, נציג מנהל התכנון ומשקיפים נוספים.
- במסגרת ועדת התיאום, נבחנות תכניות העבודה של רמ"י לביצוע נטיעות חקלאיות באתרים שונים. ועדת התיאום עורכת בחינה מקצועית של תכניות העבודה וקובעת פוליוגונים לביצוע העבודות ובין היתר, מחליטה לעניין סוגי העצים ומידת הצפיפות בה ניתן לנטוע במסגרת הייעוד המאפשר פעילות חקלאית.
- יצוין כי הנטיעות החקלאיות המבוצעות באמצעות קק"ל (כקבלן ביצוע) הינן של עצים רחבי עלים אשר משמשים כפרי למאכל אדם וצאן, צל לצאן, או מרעה צופני (המשמש מקור צוף ואבקה לייצור דבש דבורים). כמו כן, ככלל, הנטיעות החקלאיות אינן מבוצעות בכל רחבי השטח, אלא מרוכזות בלימנים (מקומות ריכוז מי נגר בעמקים) ובשיחים (סוללות מוארכות המיועדות לקליטת מי נגר ונטיעת עצים) לאורך קווי הגובה במדרונות בהם נאספים מי נגר המשמשים כמקור מים לנטיעות.
- יצוין גם, כי הנטיעות חקלאיות המבוצעות הן בדרך כלל חלק ממכלול של פעולות חקלאיות שמטרתן, בין היתר, לשמור ולהשביח את הקרקע. פעולות אלו כוללות גם פעולות לשימור מי נגר ומניעת סחף, ויסות שיטפונות, השבחת מרעה (לאחר מספר שנים מתאפשר מרעה לתושבי האזור) ועוד, למטרת ניהול מיטבי של השטח.

דואר נכנס
29-06-2020
עדאלה
טל. 9501610

¹ בג"צ 8391/15

מועדי קבלת קהל: מחלקת עיסקאות: יום ב' 12:00 - 08:00 ומ-17:30 - 16:00 יום ד' 12:30 - 08:30
מחלקת פיקוח: יום ד' 12:30 - 8:30

6. זאת ועוד, פעולות חקלאיות אלו מוגדרות, בהתאם להגדרות בינלאומיות, כ"חקלאות חרבה" (Run off)
מסייעות במניעת פגיעה בקרקע ע"י תהליכי סחיפת קרקע מואצים ומדבור, ושומרות הלכה למעשה על
הפוטנציאל החקלאי של הקרקע לאורך זמן.
7. כאמור בס' 3 לעיל, אחד האתרים שאושרו ע"י ועדת התיאום הינו באזור המקרקעין נושא מכתבך.
8. המקרקעין שבתחום האתר שבאזור "נחל יתיר" חלקם מוסדרים ורשומים ע"ש המדינה וחלקם טרם
הוסדרו.
9. ויודגש - המקרקעין נושא מכתבך הינם בבעלות המדינה.
בעלות המדינה במקרקעי הנגב הוכחה בכל ההליכים המשפטיים שבהם נדונה סוגיה זו (ראה למשל ע"א
218/74 אלהואשלה נ' מדינת ישראל וכן בע"א 4220/12 אלעוקבי נ' מדינת ישראל).
10. נפנה גם להוראות סעיף 3 לחוק נכסי המדינה תשי"א-1951, וכן להוראות סעיף 22 לפקודת הסדר זכויות
במקרקעין [נוסח חדש], תשכ"ט - 1969, הקובעים את זכויותיה של המדינה במקרקעין, כל עוד
המקרקעין מצויים בהליכי הסדר.
11. מכאן שאין חולק על זכותה של המדינה לבצע פעולות כגון אלו במקרקעין.
12. במכתבך הינך מנסה להיתלות על קיומם של תזכירי תביעה ביחס למקרקעין ובכך להראות, לכאורה, כי
יש לתובעי בעלות זכות במקרקעין, ולא היא! תזכיר תביעה הנו טענה בלבד שאינה מקימה זכות בעלות.
13. לאור האמור לעיל, מדובר בקרקע ביעוד חקלאי. הנטיעות המבוצעות הן חקלאיות (זמניות והפיכות).
הבעלות במקרקעין האמורים הינה של המדינה ועל כן בסמכותה של המדינה לקדם את השימוש
החקלאי בקרקע והנטיעות במקרקעין לרווחת כלל הציבור.

בכבוד רב,

אילן ישורון

מנהל מרחב שמירה דרום

רשות מקרקעי ישראל

העתיקים:

מר עדיאל שמרון - מנהל רשות מקרקעי ישראל
מר דניאל עטר - יו"ר קק"ל
מר ישראל סקופ - מנהל החטיבה לשמירה על הקרקע, רמ"י
עו"ד שירה תם - היועמ"ש לחטיבה לשמירה על הקרקע, רמ"י
גב' רונית שרון - ס. מנהל מרחב דרום

מועדי קבלת קהל: מחלקת עיסקאות: יום ב' 12:00 - 08:00 ומ-17:30 - 16:00 יום ד' 12:30 - 08:30
מחלקת פיקוח: יום ד' 12:30 - 8:30

נספח ב

13.12.2010

ובפקס: 02-6208327

לכבוד
מר ירון ביבי
מינהל מקרקעי ישראל
רח' שמאי 6
ת.ד. 2600
ירושלים 94631

שלום רב,

הנדון: מסירת שטחים לקק"ל למטרת שמירת חזקה

הריני לפנות אליך בעניין שבנדון כלהלן:

1. ביום 24.1.2007 התקבלה הוראת אגף חקלאי מס' 107 במינהל מקרקעי ישראל בנושא "נוהל עבודה בין קק"ל לממ"י" (להלן: "ההוראה"). מסעיף 2.6 להוראה עולה כי מינהל מקרקעי ישראל מעביר לחזקת קק"ל קרקעות שאינן מיועדות ליעור על פי תוכניות המתאר הארציות והמפורטות. קרקעות אלה מועברות לקק"ל לשם ייעורן למטרת "שמירת חזקה". וכלשון ההוראה:

"נטיעה בשטחים שאינם מקרקעי יעור לצורך תפיסת חזקה במימון המינהל שטחים שאינם מקרקעי יעור, ושבהם מעוניין המינהל בנטיעה לשם תפיסת חזקה על השטח, המינהל ישקול מסירתם לקק"ל לצורך ביצוע הנטיעה. האגף החקלאי והאגף לפיקוח במינהל, יתאמו ביניהם ויקבעו את השטחים שאמורים להינטע בכל שנת תקציב לצורך ביצוע הנטיעה על כל הכרוך בכך. [...]"

2. כידוע לכם, נושא היער והיעור במדינה הוסדר ב"תוכנית מתאר ארצית ליער וליעור תמ"א/22". תוכנית זו קבעה את המסגרת הנורמטיבית לנושא שמירת היער הטבעי והיעור וקבעה בתשריטיה את האזורים המיועדים ליער ויעור בשטחי המדינה.

3. כידוע, מעמדה של תוכנית מתאר סטטוטורית הוא כמעמד דבר חקיקה. מכאן, תמ"א 22 נחשבת להסדר החקיקתי הקובע את גבולותיהם של שטחים במדינה אשר ייעודו ליער ויעור. קביעת שטחי יערות שלא על פי תמ"א 22 מהווה חריגה שלא כדין ופעולה המנוגדת היא לתוכנית המתאר הארצית הנ"ל ומנוגדת לעקרונות שלטון החוק.

לעניין מעמדה של תוכנית מתאר כדבר חקיקה ראו:

ע"א 10213/03 מרחבי השרון נ' מייזליק [פורסם בנבו] (השופט עדיאל) (2006); ע"א 3213/97 רמה נקר ואח' נ' הועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, פ"ד נג(4) 625 (1999);

ע"א 6291/95 בן יקר גת חברה להנדסה נ' הוועדה המיוחדת פ"ד נא(2), 825 (1997); ע"א 86/119 קני בתים בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון פ"ד מו(5), 727 (1992); ע"א 9355/02 מדינת ישראל נ' ראשד, פ"ד נח(4) 406, 416 (2004); עע"ם 6198/06 גולדשטיין נ' מעש כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ, פיסקה ה(2) [פורסם בנבו], (2008). עע"מ 7801/02 מזרחי נ' מלון חוף רון בע"מ, פס"ד נח (4) 738.

4. יתירה מכך, בית המשפט העליון (בג"ץ 288/00 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' שר הפנים, פ"ד נה(5) 637 (2001)), בפרשו את הוראות תמ"א 22, קבע כי תנאי לביצוען של תכניות ייעור בפועל, הנו הכנתן של תוכניות מפורטות. דהיינו, לא ניתן להקים יער בשטחה של מדינת ישראל אלא על פי תוכנית מתאר מפורטת התואמת את תמ"א 22.

5. לעומת זאת, וכאמור לעיל, ההוראה הנ"ל קובעת יעוד שטחים לייעור שלא על פי תמ"א 22 ושלא על פי תוכניות מפורטות ולצרכים שאף אינם תואמים את מהות הקמתן של יערות. שכן ההוראה מאפשרת הקמתן של יערות שלא למטרות ייעור אלא למטרות "שמירת חזקה" כאמור. אי לכך, ההוראה הנ"ל הינה בטלה וכל פעולה על פיה תהא פעולה בלתי חוקית בעליל.

6. נוסף ונציין, כי ההוראה הנ"ל אף פוגעת בשקיפות המעשה המינהלי ובזכותו של הציבור להתנגד לפעולות אשר עלולות לפגוע בו ובאינטרסים אותם הוא מייצג. עניין לנו בהוראה אשר עוקפת הליכי תכנון. הליכים אלה אמורים להיות שקופים לכלל הציבור תוך מתן אפשרות למי שמעוניין, להתנגד לתוכניות המפורטות במסגרתם. בעניין אדם טבע ודין הנ"ל, קבע בית המשפט העליון, כי החובה לייער בהתאם לתוכניות מתאר מפורטות קמה גם מכוח זכותו של הציבור להתנגד. הכנת תוכניות מפורטות לייעור וייעור מאפשרת קיומה של זכות ההתנגדות על פי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, דבר שאיננו קיים במסגרת הליכי הכנתן ואישורן של תוכנית מתאר ארציות.

7. נציין גם, כי ההוראה דן הינה בעייתית מבחינה ערכית. את ההוראה הנ"ל יש לבחון על רקע החלטה מס' 1021 של מועצת מינהל מקרקעי ישראל ופעילות המינהל בשטח. החלטה מס' 1021 קובעת תנאים למסירת קרקע לידי מועצות אזוריות ואגודות שיתופיות, על מנת שאלה יפעלו "בשמירת" קרקע באזורי הנגב והגליל בפני "שימוש ע"י מי שאינו מורשה לכך". החלטה זו משתלבת עם פעילות המינהל לפינוי תושבי הכפרים הבלתי מוכרים באזור הנגב ומאידך הכשרת פעולות בלתי חוקיות המבוצעות על ידי אזרחים יהודים כגון כפר הסטודנטים בנגב. לכן, הן החלטה 1021 הנ"ל, והן ההחלטה דן מכוונות למניעת שימוש בקרקעות על ידי אזרחי המדינה הערבים. עולה הרושם, כי מינהל מקרקעי ישראל עודנו מתייחס לאוכלוסייה הערבית בהקשר זה כאל אויב שמנהל "מלחמה" עם המדינה על "כיבוש" הקרקע. אי לכך המדינה נוקטת כלפיו במדיניות של "כיבוש" הקרקע, כאילו מדובר בקרקע שמחוץ לשטחה של המדינה והאוכלוסייה הערבית הינה נתיני אויב.

אי לכך, הנכם מתבקשים בזאת:

א. לבטל את ההוראה הנ"ל ככל שהיא מתייחסת לייעור לצורכי "שמירת חזקה";
ב. לבטל לאלתר את כלל ההסכמים, אם ישנם, בין מינהל מקרקעי ישראל לבין קק"ל על סמך ההוראות הנ"ל בכל הנוגע לייעור לצורכי "שמירת חזקה".

כמו כן, הנכם מתבקשים בזאת למסור לידינו מידע אודות כלל ההסכמים אשר נחתמו בין מינהל מקרקעי ישראל לבין קק"ל בהתאם להוראה הנ"ל בקשר לייעור למטרת "שמירת חזקה". אנו מבקשים לקבל העתק מההסכמים יחד עם לוחות שטחים ומפות בהתאם.

נודה לתגובתכם בהקדם.

בכבוד רב,

סוהאד בשארה, עו"ד

העתק:

קרן קיימת לישראל

רח' קק"ל מס' 1

ירושלים 91002

21 פברואר 2012

לכבוד
עו"ד אסנת מנדל
פרקליטות המדינה - מחלקת בג"צים
משרד המשפטים
רח' סלאח אלדין 29, ירושלים
בפקס: 02-6467011

שלום רב,

הנדון: קדם בג"ץ - מסירת שטחים לקק"ל למטרת שמירת חזקה

1. הריני לפנות אליכם בבקשה לפעול לביטול הוראת אגף חקלאי מס' 107 במינהל מקרקעי ישראל וכן החלטה מס' 1045 של מועצת מינהל מקרקעי ישראל (להלן: "המינהל"), ככל שהן מתייחסות למסירת קרקעות לקק"ל לייעור ללא תכניות מתאר תקפות. ההוראה וההחלטה הנ"ל חורגות הן מסמכויותיו המינהל, פוגעות בעקרונות שלטון החוק, מנוגדות לתמ"א 22 ולעקרון שקיפות המעשה המינהלי ולזכות הציבור להתנגד.
2. ביום 24.1.2007 התקבלה הוראת אגף חקלאי מס' 107 במינהל מקרקעי ישראל בנושא "נוהל עבודה בין קק"ל לממ"י" (להלן: "ההוראה"). מסעיף 2.6 להוראה עולה כי מינהל מקרקעי ישראל מעביר לחזקת קק"ל קרקעות שאינן מיועדות לייעור על פי תוכניות המתאר הארציות והמפורטות. קרקעות אלה מועברות לקק"ל לשם ייעורן למטרת "שמירת חזקה". וכלשון ההוראה:

"נטיעה בשטחים שאינם מקרקעי יעור לצורך תפיסת חזקה במימון המינהל

שטחים שאינם מקרקעי ייעור, ושבהם מעוניין המינהל בנטיעה לשם תפיסת חזקה על השטח, המינהל ישקול מסירתם לקק"ל לצורך ביצוע הנטיעה.
האגף החקלאי והאגף לפיקוח במינהל, יתאמו ביניהם ויקבעו את השטחים שאמורים להינטע בכל שנת תקציב לצורך ביצוע הנטיעה על כל הכרוך בכך.
[...]

מצ"ב העתק הנוהל כנספח א'.

3. הוראת האגף הנ"ל נקבעה בהתאם להחלטה מס' 1045 של מועצת מינהל מקרקעי ישראל, מיום 18.5.2005, תחת הכותרת "תנאי מסירת קרקע לקרן קיימת לישראל". סעיף 3.2 בהחלטה הנ"ל מאפשר חתימת הסכם הרשאה בין המינהל לבין קק"ל "לגבי מקרקעי ייעור שאין לגביהם תוכנית תקפה".

מצ"ב העתק החלטה מס' 1045 של מועצת המינהל כנספח ב'.

4. כידוע, נושא היער והייעור הוסדר ב"תוכנית מתאר ארצית ליער ולייעור תמ"א/22". תוכנית זו קבעה את המסגרת הנורמטיבית לנושא שמירת היער הטבעי והייעור וקבעה בתשריטיה את האזורים המיועדים ליער וייעור בשטחי המדינה. מעמדה של תוכנית מתאר סטטוטורית הוא כמעמד דבר חקיקה (ע"א 10213/03 **מרחבי השרון נ' מייזליק** [פורסם בנבו] (השופט עדיאל) (2006); ע"א 3213/97 **רמה נקר ואח' נ' הועדה המחוזית לתכנון ולבנייה**, פ"ד נג(4) 625 (1999); ע"א 6291/95 **בן יקר גת חברה להנדסה נ' הועדה המיוחדת פ"ד נא(2)**, 825 (1997); ע"א 86/119 **קני בתים בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון פ"ד מו(5)**, 727 (1992); ע"א 9355/02 **מדינת ישראל נ' ראשד**, פ"ד נח(4) 406, 416 (2004); ע"א 6198/06 **גולדשטיין נ' מעש כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ**, פסקה ה(2) [פורסם בנבו], (2008). ע"מ 7801/02 **מזרחי נ' מלון חוף רון בע"מ**, פס"ד נח (4) 738, מכאן, תמ"א 22 נחשבת להסדר החקיקתי הקובע את גבולותיהם של שטחים במדינה אשר ייעודו ליער וייעור. קביעת שטחי יערות שלא על פי תמ"א 22 מהווה חריגה שלא כדין ופעולה המנוגדת היא לתוכנית המתאר הארצית הנ"ל, מנוגדת היא להוראות חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965 ומנוגדת לעקרונות שלטון החוק.

5. יתירה מכך, בית המשפט העליון (בג"ץ 288/00 **אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' שר הפנים**, פ"ד נה(5) 637 (2001)), בפרשו את הוראות תמ"א 22, קבע כי תנאי לביצוען של תכניות ייעור בפועל, הנו הכנתן של תוכניות מפורטות. דהיינו, לא ניתן להקים יער בשטחה של מדינת ישראל אלא על פי תוכנית מתאר מפורטת התואמת את תמ"א 22. לעומת זאת, וכאמור לעיל, ההוראה וההחלטה הנ"ל קובעות יעוד שטחים לייעור שלא על פי תמ"א 22 ושלא על פי תוכניות מפורטות ולצרכים שאף אינם תואמים את מהות הקמתן של יערות. שכן ההוראה מאפשרת הקמתן של יערות שלא למטרות ייעור אלא למטרות "שמירת חזקה" כאמור. אי לכך, ההוראה וההחלטה הנ"ל הינן בטלות, ככל שהן מתייחסות לייעור שלא על פי תוכנית מתאר תקפה, וכל פעולה על פיהן תהא פעולה בלתי חוקית בעליל.

6. נוסף, כי ההוראה וההחלטה הנ"ל אף פוגעות בשקיפות המעשה המנהלי ובזכותו של הציבור להתנגד לפעולות אשר עלולות לפגוע בו ובאינטרסים אותם הוא מייצג. עניין לנו בהוראה והחלטה אשר עוקפות הן הליכי תכנון. הליכים אלה אמורים להיות שקופים לכלל הציבור תוך מתן אפשרות, למי שמעוניין, להתנגד לתוכניות המפורטות במסגרתם. בעניין **אדם טבע ודין** הנ"ל, קבע בית המשפט העליון, כי החובה לייער בהתאם לתוכניות מתאר מפורטות קמה גם מכוח זכותו של הציבור להתנגד. הכנת תוכניות מפורטות ליער וייעור מאפשרת קיומה של זכות ההתנגדות על פי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965.

7. מהאמור לעיל עולה, כי ההוראה וההחלטה הנ"ל, ככל שהן מתייחסות לייעור ללא תוכניות מתאר תקפות, התקבלו תוך כדי חריגה מסמכותו של מינהל מקרקעי ישראל והגופים הפועלים שבו והממונים עליו, ועל כן הן בטלות. הלכה פסוקה היא, כי בבואו להתקין תקנות או הוראות לביצועו של חוק, על השר המוסמך והמנהל, בענייננו, לפעול במסגרת אמות המידה וגבולות סמכותם, כפי שאלה נקבעו והוגבלו בחוק המוסמך וכדי לשרת את מטרת החוק בלבד. הלכה זו מתבקשת מכוח עיקרון שלטון החוק. שכן, מהותה של סמכות מינהל מנהל מקרקעי ישראל בנסיבות ענייננו, הינה לקבוע הסדרים משניים, לביצוע ההסדרים הראשוניים בתמ"א 22 הנחשבת להסדר החקיקתי הקובע את גבולותיהם של שטחים במדינה אשר ייעודו ליער וייעור,

כאמור. כל עניין להסדר משני, אשר נקבע בניגוד לתמ"א 22, על ידי מנהל מינהל מקרקעי ישראל, נחשב כחריגה מסמכותו ובטל הוא מעיקרו.

8. ביום 13.12.10 פנינו למנהל מינהל מקרקעי ישראל ולקק"ל, בבקשה לבטל את הוראת האגף החקלאי הנ"ל, ככל שהיא מתייחסת לייעור לצורכי "שמירת חזקה" (להלן: "**הבקשה**"). וכן לבטל לאלתר את כלל ההסכמים בין מינהל מקרקעי ישראל לבין קק"ל על סמך ההוראות הנ"ל בכל הנוגע לייעור לצורכי "שמירת חזקה". בנוסף, ביקשנו ממנהל מקרקעי ישראל למסור לידינו מידע אודות כלל ההסכמים יחד עם לוחות שטחים ומפות אשר נחתמו בין מינהל מקרקעי ישראל לבין קק"ל בהתאם להוראה הנ"ל. עד ליום כתיבת מסמך זה, טרם נענינו עניינית לבקשתנו חרף משלוח תזכורת בעניין.

רצ"ב מכתבנו מיום 13.12.10 כנספח ג'

על יסוד האמור לעיל, נבקש את התערבותכם לביטול הנוהל וההחלטה הנ"ל כמבוקש במבוא למכתבנו זה.

לתגובתכם המהירה, אודה.

בכבוד רב,

אראם מחאמיד, עו"ד

מינהל [מקרקעי] ישראל

האגף ליעוץ משפטי
כ"ח תמוז, תשע"ב
18 ביולי, 2012

לכבוד

עו"ד אראם מחאמיד, עדאלה
ת.ד. 8921, חיפה 31090
פקס: 04-9503140

שלום רב,

**הנדון: קדם בג"צ – מסירת שטחים לקק"ל למטרת שמירת חזקה
פנייתכם מיום 2012.2.21 אל עו"ד אטנת מנדל**

במענה לפנייתכם שבסמך, אשר הועברה לטיפולנו, הריני להשיב כדלקמן:

1. בפנייתכם הנכס מבקשים לפעול לביטול הוראת אגף חקלאי מס' 107 והחלטת מועצת מקרקעי ישראל 1045 ככל שהן מתייחסות למסירת קרקעות לקק"ל ליעור ללא תכניות מתאר תקפות. טענתכם היא כי מסעיף 6.2 להוראת אגף חקלאי 107 עולה כי המינהל מעביר לחזקת קק"ל קרקעות שאינן מיועדות ליעור על פי תכניות המתאר הארציות והמפורטות לשם יעורן למטרת "שמירת חזקה". הסעיף המצוטט כלשונו בפנייתכם אינו מזכיר כלל את המילה יעור אלא אך ורק את המילה נטיעה לשם תפיסת חזקה על השטח. סעיף 2.4.4 להחלטת מועצה 1045 בנושא "תנאי מסירת קרקע לקרן קיימת לישראל" מונה נטיעות כאחד מן השימושים הציבוריים הנוספים על השימושים הציבוריים של יעור וגופש המצוינים בסעיף 1.4 – 3.4 בסעיף 2 להחלטה שהוא הסעיף הכללי נכתב כי מסירת קרקע לחזקת הקק"ל לבצוע עבודות ייעור או לפעולות שמירתן שמירה על הנוף והטבע, תהיה בהתאם לכתב האמנה, לסעיף 25 (8) לתקנות חוק חובת המכרזים ולנוהלי המינהל (הדגשה שלי – מ.א.).
2. אין בסיס לטענה לפיה ההוראות המפורטות לעיל עוסקות במסירת קרקעות לקק"ל למטרת יעור או בקביעת יעוד שטחים ליעור שלא על פי תמ"א 22 ובניגוד לחוק התכנון והבניה. ההוראות עוסקות במסירה לקק"ל של קרקעות, שאינן מיועדות ליעור, לצורך נטיעות לשם תפיסת חזקה על שטח ואין הן מתייחסות כלל ליעור. לאור האמור, הרינו דוחים את הטענה כי המינהל מעביר את המקרקעין שאינן מיועדות ליעור לקק"ל לשם יעורן.
3. ממ"י מבצע באמצעות קק"ל בשטחי הנגב הצפוני פרויקט רחב היקף של נטיעות שתכליתו יצירת רצף שטחים ירוקים, טיוב המקרקעין, שמירה על אגני חניקוז ומניעת התחרות נחלים ופגיעה בקרקע. העבודות מבוצעות בפיקוח צמוד של המינהל באמצעות מחלקת הפיקוח של מחוז דרום והסיירת הירוקה. העבודות הנ"ל תואמות את יעוד המקרקעין לפי התכניות הסטטוטוריות החלות באזור לשם כחגורה ירוקה בין מטרופולין באר שבע לפרבריה מצפון. מדובר בנטיעות שנועדו לשמירת הקרקע,

מינהל מקרקעי ישראל

השבחנה ושמירה על יעודה החקלאי ואין מדובר ביער. עמדת המינהל התקבלה בעת"מ 416/09 אלטורי נגד הועדה המקומית לתכנון ובנייה שמעונים, ממיי וקק"ל, אשר קבע כי אין מדובר ביעור אלא בעבודות חקלאיות חמועדות לשימור הקרקע ולתשתיות חקלאיות, שאינן זורשות היתר.

בברכה,

מיכל אופיר, עו"ד
לשכת היועץ המשפטי

העתקים:

עו"ד א. מנדל, מנהלת מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה
עו"ד י. קוינט, היועץ המשפטי למינהל
עו"ד ח. יהל, פרקליטות מחוז דרום
גב' ש. בן צבי, מנהלת האגף החקלאי, מינהל מקרקעי ישראל
מר י. סקופ, מנהל אגף פיקוח, מינהל מקרקעי ישראל

דף 2 מתוך 2